

VISUL UNEI BISERICI VII UCENICIZATOARE IN Romania post comunista

Introducere

Dupa o perioada de 50 de ani de dominare ateista diferite biserici din Europa de Rasarit au realizat un record deosebit: pe de o parte si-au castigat respectul conferit de disidenta anticomunista a unora dintre credinciosi iar pe de alta parte si-au atras critici din partea societatii datorita compromisurilor si cooperarii cu autoritatile ateiste.

John Stott analizand diferite forme de evanghelistica ale Bisericii Crestine aflata sub represiune observa foarte clar ca Biserica Crestina in astfel de situatii se confrunta cu trei ispite.¹ Prima ispita este aceea de a se *conforma* (croind o Evanghelie care sa corespunda ideologiei regimului de conducere). A doua ispita cu care se confrunta Biserica Crestina intr-un regim de opresiune este aceea de a *lupta* impotriva regimului (riscand astfel sa-si piarda adevarata identitate datorita folosirii ‘armelor’ lumesti). Cea de-a treia ispita pentru o Biserica Crestina intr-un regim de opresiune este aceea de a *se retrage* (negandu-si astfel misiunea, tradandu-si chemarea si pierzand astfel relevanta in societate).

Acelas autor sugera ca acele Biserici Crestine aflate o perioada indelungata sub regimuri de opresiune, care au reusit sa reziste ispitelor amintite mai sus, au putut sa-si dezvolte o atitudine critica fata de regimul autoritar si sa aiba un impact asupra societatii pastrandu-si o legatura vie cu Domnul Isus Christos, Capul Bisericii.

Desi nu putem spune ca Biserica Crestina a avut un rol covarsitor in Revolutia din Decembrie 1989, totusi putem afirma ca ea a *oferit* evenimentul initial (scanteia) care a aprins flacara Revolutiei la Timisoara si ideologia care identifica o putere mai mare decat cea a autoritatii comuniste, **puterea lui Dumnezeu**.

Perioada post-comunista a adaugat noi accente situatiei amintite mai sus. Este suficient sa mentionam un singur aspect mai important: *intoleranta religioasa* care a

culminat cu criza din Iugoslavia. Atitudinea exclusivista a grupurilor religioase majoritare și fundamentalismul religios au redeschis discuția despre rolul și locul Bisericii în societățile post-comuniste.

1. Cadrul religios al României post-comuniste

Căderea comunismului în România a lăsat un imens vid spiritual în viețile oamenilor, și ca urmare s-au deschis nenumărate oportunități pentru prezentarea Evangheliei. În același timp, însă, căderea comunismului a determinat o criză a bisericilor creștine. Această perioadă de uimitoare transformări a găsit bisericile nepregătite de a oferi un răspuns articulat la întrebările oamenilor.

Pentru aripa evanghelică a Bisericii Ortodoxe, cunoscută sub numele de *Oastea Domnului*, căderea comunismului a dus la o criză de identitate. După ani și ani de persecuție în timpul regimului comunist, mișcarea Oastea Domnului a primit recunoașterea oficială din partea Bisericii Ortodoxe. Acum însă, mișcarea întâmpină probleme în identificarea cu bisericile evanghelice, datorită relațiilor pe care aceste biserici le-au stabilit cu bisericile evanghelice occidentale. Ca urmare, s-a făcut sublinierea că mișcarea nu aparține de bisericile evanghelice și că ea rămâne în mod ferm în cadrul Bisericii Ortodoxe. Însă experiențele trecutului și atitudinea Bisericii Ortodoxe din acele timpuri au făcut ca alipirea mișcării Oastea Domnului de Biserica Ortodoxă să nu se facă din toată inima.

Cred că aceeași criză a identității a fost evidentă și în cadrul altor religii și chiar grupări etnice. În noile împrejurări și bapțiștii s-au regăsit în aceeași situație. Evanghelicii au experimentat de-a lungul timpului o dependență teologică aproape în exclusivitate față de grupurile evanghelice occidentale, în mod special de cele americane. Aș vrea să subliniez că tendința evident pragmatică a teologiei americane nu se potrivește întotdeauna cu atitudinea mai relaxată și reflexivă a românilor față de viață în general. Un misionar din Europa de Est a observat că “pentru americani realitatea este simplă și structurată; pentru est-europeni realitatea este complexă și nestructurată”.

Separarea bapțiștilor unguri din cadrul Uniunii Bapliste a fost un alt semn al crizei de identitate. Totuși, ei nu s-au putut identifica cu bapțiștii din Ungaria, de

¹ John Stott, *Making Christ Known* (Clays Ltd., London, 1997), pp. 206-7

aceia au încercat să-și delimiteze propria identitate în cadrul mai larg al reformațiilor maghiari din Transilvania.

Post-comunismul pare, însă, a fi o mare provocare pentru întreaga societate. Așa cum arăta cineva, Biserica se găsește într-o perioadă de profundă transformare într-o Europă post-comunistă.

Un alt autor sugera că această societate post-comunistă trebuie să învețe cum să se reconstruiască sau să se redefină pe sine însăși. Ideea de bază este că în societatea post-comunistă putem regăsi o trăsătură modernă, cea a discursului despre imitație și identitate, care a fost de fapt preocuparea majoră a politicienilor și intelectualilor români timp de mai bine de două secole. Principala întrebare a acestui discurs a fost: Ce model de societate ar trebui să adopte România? Pe cine ne-ar plăcea să imităm? Răspunsul este că societatea noastră post-comunistă ar trebui să aibă ca model de reconstrucție dinamica lumii occidentale.

Într-o societate post-comunistă marcată de reîntoarcerea la “tribalismul pre-modern”, cum a spus cineva, un răspuns creștin valabil ar trebui să fie o comunitate a dragostei. Din nefericire, în România, ca și în alte țări foste comuniste, naționalismul extremist și intoleranța religioasă a condus la manifestări de “tribalism pre-modern”. Au existat situații când un nou regim, religios totalitar, a înlocuit regimul comunist totalitar, și astfel majoritatea religioasă a ajuns să persecute alte grupări religioase.

Noul context post-comunist a afectat, într-o oarecare măsură, și modul în care **biserica trăiește și își proclamă credința**. Se pot observa diferențe între modul de abordare ortodox și evanghelic al acestui aspect. Un exemplu concludent poate fi separarea între *public* și *privat*, societatea comunistă facând tot posibilul ca sentimentele religioase să aparțină vieții private a individului. Desigur că cineva ar putea obiecta spunând că nu comunistii au fost primii care au avut această idee. Deși această idee a separării între *public* și *privat* este centrul viziunii moderne asupra lumii și vieții totuși putem spune că regimul comunist a încercat să dezvolte o societate după acest model. Așa cum Juraj Kusmieric menționează, Biserica se manifestă în ‘umbra unor puternice structuri de autoritate din trecut’.² Prin această Kusmieric sugerează că, sub dominarea regimului comunist, Creștinii și-au dezvoltat un complex al minorității și au acceptat destul de ușor separarea dintre viața publică și cea privată ca o regulă nescrisă a jocului într-o societate totalitară. În consecință credința *privată*

incurajata de autoritatile comuniste insemna lipsa oricarui fel de implicare a Bisericii in societate. Ca sa citez același autor:

“Crestinismul putea fi tolerat de către comunisti dacă rămânea în sfera privată a vieții individului sau în familie sau, în ultimul rând, în Biserică.”³ Ca atare lipsa implicării creștinilor în cultură și în viața socială a condus în mod inevitabil la întreruperea comunicării cu oamenii nereligioși.

Unul din marile handicapuri ale creștinilor evanghelici dezvăluit de contextul post comunist a fost *absenta unui limbaj adecvat* necesar comunicării cu cei din afara bisericilor noastre și implicit a subculturii noastre. A devenit din ce în ce mai clar, după Revoluție, că bisericile noastre nu au dezvoltat un astfel de limbaj. Din nefericire incapacitatea de a comunica cu cei necredincioși a condus la o oarecare frică față de lumea necredincioasă. În urma acestui fapt în contextul post comunist, credincioșii evanghelici au avut tendința de a se privi pe ei înșiși ca o minoritate marginalizată care avea nevoie pentru a supraviețui de: reguli fixe, atitudini defensive, respingerea oricarui fel de schimbări și o loialitate puternică față de comunitatea restrânsă a celor credincioși. Astfel grupurile evanghelice și-au dezvoltat mecanisme puternice de apărare prin care minoritatea a învățat să supraviețuiască și să-și păstreze identitatea intactă. Dar pentru că în același timp doreau să comunice Evanghelia lumii secularizate, evanghelicii s-au simțit amenințați atunci când au ieșit în afara *zidurilor* Bisericii pentru a vesti Evanghelia. De aceea, după Revoluție Alianța Evanghelică a creat “evenimente speciale” de evanghelizare, prin care nu s-a realizat altceva decât exportul atmosferei și culturii Bisericilor evanghelice în lumea secularizată. Astfel că am fost nevoiți să recunoaștem că și la aceste evenimente din afara Bisericilor noastre am “comunicat” mai mult cu noi înșine decât cu lumea nemăntuită.

Un alt handicap evident în această perioadă a fost lipsa unei atitudini critice față de promisiunile și pericolele care veneau odată cu democrația. Există lecții pe care le putem învăța din trecutul nostru ca grup religios persecutat. O astfel de lecție ar putea fi aceea de a încerca să fim la fel de “critici” în libertate ca și în momente de opresiune pentru a putea sesiza acele pericole care amenință credința adevărată.

² Juraj Kusmieric, *Struggling with the past- Evangelicals in post communist Europe* (Light & Salt, vol. 8, December, 1996), p. 4

³ Juraj Kusmieric, p. 5

2. Visul unei biserici vii ucenicizatoare intr-o societate secularizata

In prezent ne aflam in mijlocul unei profunde crize morale si spirituale. George Gallup Jr., beneficiind de de uriasa si vasta cantitate de informatii in urma sondajelor facute spune urmatoarele: “M-as aventura sa afirm ca cele mai mari probleme ale timpului nostru nu sunt de natura economica sau politica ci de natura morala si religioasa...Suntem intr-una din cele mai grave crize morale.”⁴

Intr-adevar ne confruntam cu ‘epidemii’ cum ar fi alcoolul, drogurile, violenta, imoralitatea care ne determina sa cautam adevaratele cauze ale acestora. Asa cum sugereaza mai multi comentatori cauzele principale ale crizei morale sunt de natura filozofica si spiriuala la origine. Carl F. H. Henry spunea ca ‘filozofia seculara umanista’ a avut cea mai mare influenta asupra modernitatii. Astfel in teoriile educationale si in filozofia secolului douazeci imaginea omului plasat in centrul universului a inlocuit imaginea lui Dumnezeu aflat in centrul universului. Cu alte cuvinte omul si nu Dumnezeu este cel care defineste ‘adevarul’ si ‘bunatatea’.

Intr-un discurs pe care l-a adresat Universitatii Harward in anul 1978, Alexandru Soljenitan criticand falimentul moral al Occidentului spunea:

“Gandirea de tip umanist care s-a autoproclamat ghidul nostru, nu admitea existenta raului intrinsec in fiinta umana, si nici nu putea imagina vreo responsabilitate mai mare decat atingerea fericirii pe pamant. Aceasta a impins civilizatia occidentala moderna intr-o directie periculoasa, aceea idolatrizarii omului si a nevoilor lui materiale...ca si cum viata n-ar avea vreun alt scop mai nobil”⁵

Confruntati cu o societate tehnologizata si informatizata ne intrebam cum ar trebui sa ne raportam noi crestinii la o astfel de societate. Traim intr-o vreme in care mass media devine tot mai clar o arena pentru miturile si valorile culturii moderne dar si “creatorul” imaginii despre lumea in care traim. Astfel apare justificata a doua intrebare: Ce fel de Biserica este relevanta intr-o astfel de societate? Se pare ca cel mai nimerit raspuns este cel pe care l-a dat unul din teologii contemporani: “Lasati biserica sa fie biserica in lumea de astazi si nu un muzeu sau o inchisoare pentru lucrarile marelui Dumnezeu din trecut.”

⁴ “Choices,” Documentar produs pentru NBC de Comisia pentru Radio si TV a conventiei Baptiste de Sud, 1990

⁵ Ronald Berman, ed. *Solzhenitsyn at Harward* (Washington, DC : Ethics and Public Policy Center, 1980), pp. 16-17

Trebuie sa recunoastem ca Biserica Crestina se afla intr-o criza de comunicare in mijlocul unei societati informatizate. Pe buna dreptate se poate spune ca mass media functioneaza atat ca si creator de imagine cat si ca interpret al acestei imagini. Televiziunea, in mod special, functioneaza ca un creator si transmitator de cultura. Pentru foarte multi oameni aceasta determina ce sa gandeasca si cum sa gandeasca. Cred ca provocarea actuala pentru crestini evanghelici este lipsa de relevanta a Bisericii si secularismul. Cineva sugera ca secularismul este problema Bisericii nu a lumii, pentru ca crestini au incetat sa mai gandeasca crestin si pentru ca au privatizat credinta crestina.

Bill Hull analizand conditia bisericii evaghelice americane afirma:

“Sustin in continuare ca biserica evanghelica este slaba, autoindulgenta si superficiala si ca a fost in intregime “ucenicizata de cultura” noastra...Mai mult cred ca aceasta criza a bisericii este una de productie, adica a felului de oameni pe care-I produce.”⁶

Un sondaj Gallup din anul 1980 indica faptul ca din cei 22 de milioane de evanghelici americani care merg la biserica, numai 7% au urmat o anumita pregatire in domeniul evanghelizarii si numai 2% au adus un om la Hristos.⁷ Asa cum mentioneaza Bill Hull, noi evanghelicii am apreciat pozitiv Marea Trinitate, inasa nu am indeplinit-o. *Biserica a incercat sa evanghelizeze lumea, dar fara sa faca ucenici.*⁸ El este de parere ca evanghelicii au sacrificat procesul de ucenicizare pe altarul succesului cultural, al multuirii de sine si al satisfacerii nevoilor imediate.

Si Dr. Kenneth Kantzer, imparteseste ideea ca influenta credintei si a eticii evanghelice asupra societatii contemporane a scazut. Kantzer considera ca din punct de vedere cultural, natiunea Americana ca si intreaga Europa occidentala se ideparteaza de crestinismul biblic.⁹

Intr-un astfel de context este nevoie de o Biserica vie care apare ca rezultat al unei *renasteri a spiritului de inchinare, a spiritului de proclamare* si care *se centreaza in jurul procesului de ucenicizare.*

O biserica vie este acea adunare de credinciosi care sarbatoreste prin inchinare prezenta Domnului Isus in mijlocul ei, in contextul unei lumi zgomotoase si amenintata de autodistrugere. Este vorba de acea inchinare care lasa loc experientei

⁶ Bill Hull *Pastorul ucenicizator* (curs editat de BEE) p. 13

⁷ Idem., p. 14

⁸ Ibid., p. 17

⁹ Dr. Kenneth Kantzer (*Christianity Today*, noiembrie 1983)

personale si spontaneitatii in mijlocul unor ritualuri fixe. Asa cum bine remarca un teolog contemporan, daca biserica nu se preocupa de aceasta, generatia de maine va fi absenta la inchinare. Multi tineri nu mai participa la inchinare pentru ca de multe ori aceasta este obositoare si plictisitoare, lipsita de relevanta pentru ei.

O biserica vie urmareste o *renasterea a spiritului de proclamare*. Pintr-o proclamare innoita ascultatorii ar trebui sa fie transpusi in minunata lume a Scripturii iar principiile Scripturii sa fie aplicate la viata lor cotidiana.

O biserica vie ofera *spatiu ucenicizarii*. Am putea spune ca fara ucenicizare ne pierdem capacitatea de a face credinta vizibila in lume, in societate, in cultura. Astfel biserica ar putea functiona ca o familie, in care partasia este exprimata in grupuri mici- grupuri de studiu biblic, de partasie, de rugaciune, de misiune.

Bill Hull este de parere ca: *“singurul drum care duce la evanghelizarea lumii este facerea de ucenici.”*

In acelasi timp *“evangelismul este vital pentru ucenicizare”*.¹⁰ Asa cum subliniaza acelasi autor, mult prea multi oameni se denumesc pe ei insisi ucenici, dar nu-si marturisesc credinta celor din jur. De asemenea multe biserici pretind ca ele cred si practica ucenicizarea, dar nu exista in cadrul lor nici responsabilitate nici pregatire cu privire la evangelismul personal. Un ucenic adevarat nu poate sa nu aduca roada.

Cu toate acestea suntem nevoiti sa recunoastem cu toata smerenia ca o astfel de Biserica vie, pe care ne-o dorim toti credinciosii, apare ca rezultat al reinnoirii sub influenta Duhului Sfânt. Scopul primordial al acestei reinnoiri este sa faca din noi poporul sfânt al lui Dumnezeu si un trup viu al Domnului Isus Christos centrat in jurul procesului de ucenicizare.

Asa cum observa un evangelist, pentru a fi cu adevarat eficienti in schimbarea vietilor oamenilor si a societatii, fiecare individ trebuie sa fie schimbat. “Innoirea mintii” trebuie sa fie precedata de convertire. Dar convertirea nu produce in mod automat reinnoirea. Apostolul Pavel aduce in prim plan ideea cresterii spirituale si a maturizarii credinciosilor atunci cand critica imaturitatea unor credinciosi din Corint.

¹⁰ Bill Hull, p. 72

Planul lui Dumnezeu pentru Biserica este ca membrii ei sa fie cu totii implicati in misiune. Comportamentul lor si capacitatea lor de a penetra lumea pentru Hristos, constituie testul pentru relatia lor cu Hristos.¹¹

Intr-o lume corupta Crestinii sunt chemati sa fie sare, pentru a impiedica degradarea morala. Intr-o lume aflata in intuneric spiritual crestinii sunt chemati sa lumineze calea catre adevarata viata.

Daniel Maris

¹¹ Bill Hull, pp.72-73